

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง "ผลของการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ โดยใช่วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5" ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่สำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการโดยใช่วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออกที่มีต่อความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการตัดสินใจ เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่ เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการโดยใช่วิธีคิดแบบคุณโทษและ ทางออก

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการโดยใช่วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก น่าจะมีคะแนนความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามแผนการสอนปกติ
2. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการโดยใช่วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก มีความสามารถในการตัดสินใจ เรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นขั้น ๆ คือ

การสร้างเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย วารสาร สิ่งพิมพ์และตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามแนวพุทธวิธี การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เทคนิคและวิธีสร้างแบบประเมินพฤติกรรม
2. เลือกรวีสัจคิดโยนิโสมนสิการ นามาจัดเป็นระบบการคิดเพื่อฝึกความสามารถในการตัดสินใจ โดยประยุกต์กับหลักการสอนแบบสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการของ สุนทรวิวัฒน์ ซึ่งผู้วิจัยเลือกรวีสัจคิดโยนิโสมนสิการ 1 วิธี คือการคิดแบบคุณโทษและทางออก
3. เลือกเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อสร้างแผนการสอนโดยศึกษาจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) คู่มือการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แบบเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
4. สร้างแผนการสอน เนื้อหา สิ่งแวดล้อมทางกายภาพเรื่องดิน ป่าไม้และน้ำ ตามหลักการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ โดยยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก จำนวน 13 แผน ๆ ละ 3 คาบ (คาบละ 20 นาที)
5. สร้างแผนการสอน เนื้อหา สิ่งแวดล้อมทางกายภาพเรื่องดิน ป่าไม้และน้ำ ตามหลักการสอนปกติ จากคู่มือครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกรมวิชาการ จำนวน 13 แผน ๆ ละ 3 คาบ (คาบละ 20 นาที)
6. สร้างแบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจ เนื้อหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเรื่องดิน ป่าไม้และน้ำ จำนวน 39 ข้อ โดยแบ่งออกเป็นลักษณะกรณีตัวอย่าง (มีรูปภาพประกอบ) จำนวน 18 ข้อ และเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 21 ข้อ
7. สร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เนื้อหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเรื่องดิน ป่าไม้ และน้ำ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ
8. สร้างแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมด้านการเรียน ด้านการทำงานกลุ่มและด้านความเป็นกัลยาณมิตร ด้านละ 5 พฤติกรรม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ฉบับ ได้แก่

8.1 แบบประ เมีนพหุติกรรรมนักรเรียนด้วยตนเอง

8.2 แบบประ เมีนพหุติกรรรมนักรเรียนโดยเพื่อน

8.3 แบบประ เมีนพหุติกรรรมนักรเรียนโดยผู้วิจัย

9. สร้างแบบสัมภาษณ์การตัดสินใจของนักเรียน จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีข้อความเกี่ยวกับวิธีการคิด ตัดสินใจ สิ่งแวดล้อม เจตคติต่อครูผู้สอนและเจตคติต่อวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

10. นำเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ แล้วนำเครื่องมือวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

การทดลองใช้เครื่องมือ

1. นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจเรื่องสิ่งแวดล้อม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ผ่านการเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมมาแล้ว คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 ของโรงเรียนบ้านวังปลา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี จำนวน 20 คน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกและความยากง่ายของแบบทดสอบ

2. นำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนนและหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความยากง่ายเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิคสูง-ต่ำ 50% ได้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีอำนาจจำแนกระหว่าง .20-.80 ค่าความยากง่ายระหว่าง .23-.80 และค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.85 สำหรับแบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจเฉพาะแบบเลือกตอบ คัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกระหว่าง .20-.53 ค่าความยากง่ายระหว่าง .37-.80 และค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.32

ตัวอย่างประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนวัดด่านทับตะโก อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยใช้วิธีการดังนี้

1. ตัวอย่างประชากร โดยแบ่งประชากรที่ต้องการศึกษาเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง กลุ่มอ่อน จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 นำตัวอย่างประชากรมาเรียงลำดับจากสูงไปต่ำตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คือ กลุ่มเก่ง คะแนนร้อยละ 70-100 กลุ่มปานกลาง คะแนนร้อยละ 60-69 กลุ่มอ่อน คะแนนร้อยละ 40-59
2. จับคู่คะแนนของตัวอย่างประชากรทั้ง 2 ห้องเรียน ให้ได้กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง กลุ่มอ่อน อย่างละ 10 คู่ เป็นห้องเรียนละ 30 คน รวมทั้งหมด 60 คน
3. สุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากห้องเรียน ให้กลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลองและอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มควบคุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สอบก่อนสอน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจกับกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม
2. ทดลองสอนกับกลุ่มทดลองดังนี้ เตรียมความพร้อมของครูและนักเรียนตามรูปแบบการสอนโดยสร้างครีฑาและ โยนิโสมนสิการ จำนวน 6 คาบ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน สอนเนื้อหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเรื่องดิน ป่าไม้ และน้ำ จำนวน 13 แผน ๆ ละ 3 คาบ รวม 39 คาบ
3. ทดลองสอนตามแผนการสอนปกติกับกลุ่มควบคุม เนื้อหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเรื่อง ดิน ป่าไม้และน้ำ จำนวน 13 แผน ๆ ละ 3 คาบ รวม 39 คาบ
4. ในการทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยผู้วิจัย 12 ครั้ง ใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยเพื่อน 6 ครั้ง ใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนด้วยตนเอง 6 ครั้ง
5. สอบหลังสอน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจเรื่องสิ่งแวดล้อม และตอบแบบสัมภาษณ์การตัดสินใจของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจ เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการกับการสอนปกติ โดยทดสอบค่าที่ (t-test)

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการกับการสอนปกติ โดยทดสอบค่าที่ (t-test)

3. วิเคราะห์ผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนโดยค่านวณหาค่าร้อยละ

4. วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์การตัดสินใจของนักเรียนต่อสิ่งแวดล้อมโดยวิธี

บรรยายสรุป

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ โดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก มีคะแนนความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ โดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก มีความสามารถในการตัดสินใจเรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการโดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก มีคะแนนความรู้และความสามารถในการตัดสินใจเรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ โดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก มีคะแนนความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ

อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ สามารถนำมาใช้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ทว่าที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าการสอนปกติ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ โดยใช้อธิติแบบคุณโทษและทางออก มีความสามารถในการตัดสินใจเรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและสูงกว่าการสอนปกติ สามารถนำมาใช้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนด้วยตนเอง แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยเพื่อน แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยผู้วิจัย และแบบสัมภาษณ์การตัดสินใจ เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างความมั่นใจในการทดลองสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการโดยใช้อธิติแบบคุณโทษและทางออกอีกด้วย

นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ จำนวน 30 คน ประเมินพฤติกรรมตนเอง 3 ด้าน คือ พฤติกรรมด้านการเรียน พฤติกรรมด้านการทำงานกลุ่ม และพฤติกรรมด้านกัลยาณมิตร ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 63.11 ปฏิบัติตนเอง และนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ จำนวน 30 คน ประเมินพฤติกรรมตนเอง คือร้อยละ 73.78 ปฏิบัติตนบางครั้ง แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการทำให้นักเรียนไปปฏิบัติพฤติกรรมการเรียนเสมอ ได้ร่วมกับทำงานและช่วยเหลือกันด้วยความ เป็นกัลยาณมิตรเสมอ นักเรียนได้ปฏิบัติตนเองมากกว่าการสอนปกติ ซึ่งปฏิบัติเพียงบางครั้ง

นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ จำนวน 30 คน ประเมินพฤติกรรมของเพื่อน 3 ด้าน คือ พฤติกรรมด้านการเรียน พฤติกรรมด้านการทำงานกลุ่ม และพฤติกรรมด้านกัลยาณมิตร ส่วนใหญ่คือร้อยละ 61.78 ปฏิบัติเสมอ และนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ จำนวน 30 คน ประเมินพฤติกรรมของเพื่อน คือร้อยละ 65.78 ปฏิบัติบางครั้ง แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านการเรียน ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม ได้ช่วยเหลือกันฉันกัลยาณมิตรเสมอ นักเรียนได้ปฏิบัติ

มากกว่าการสอนปกติ ซึ่งปฏิบัติเพียงบางครั้ง

ผู้วิจัยประเมินพฤติกรรมนักเรียน 3 ด้านคือ พฤติกรรมด้านการเรียน พฤติกรรมด้านการทำงานกลุ่ม และพฤติกรรมด้านกัลยาณมิตร ส่วนใหญ่ร้อยละ 68.67 ปฏิบัติเสมอ และนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ ครูประจำชั้นหรือผู้วิจัยประเมินพฤติกรรมนักเรียน คือร้อยละ 65.56 ปฏิบัติบางครั้ง แสดงให้เห็นว่า การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ทำให้นักเรียนได้ปฏิบัติพฤติกรรมด้านการเรียนเสมอ ได้ร่วมกันทำงานกลุ่มและช่วยเหลือกันด้วยความเป็นกัลยาณมิตรเสมอ นักเรียนได้ปฏิบัติมากกว่าการสอนปกติ ซึ่งปฏิบัติเพียงบางครั้ง

นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการโดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.33 มีความคิดเห็นว่าเมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับตนเองต้องคิดแยกแยะข้อดี ข้อเสีย หาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ ส่วนใหญ่ร้อยละ 86.67 มีความคิดเห็นไม่สบายใจ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ทำให้นักเรียนรู้จักคิดแยกแยะข้อดี ข้อเสีย และหาทางออกเพื่อตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ดีกว่าการสอนปกติ

จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เจตคติต่อครูผู้สอนและเจตคติต่อวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ทั้งนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ และนักเรียนที่เรียนตามแผนการสอนปกติ ส่วนใหญ่ร้อยละ 96.67 ต่างก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อมนุษย์มาก มนุษย์ควรจะช่วยดูแลรักษาให้คงอยู่ตลอดไป สำหรับเจตคติต่อครูผู้สอนและเจตคติต่อวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ทุกคนมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนและวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แสดงให้เห็นว่า การแต่งกาย บุคลิกภาพ การพูดจา บรรยากาศในการเรียน และวิธีการสอนของครูผู้สอน มีบทบาทส่งผลต่อเจตคติที่ดีของนักเรียนไม่ว่าจะใช้การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ หรือการสอนตามแผนการสอนปกติ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาผลการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการโดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออกที่มีต่อความรู้และความสามารถในการตัดสินใจเรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีกระบวนการนำเสนอ เกิดดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการ โดยใช่วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก มีคะแนนความรู้และมีความสามารถในการตัดสินใจ เรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นั้นแสดงว่า การสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการโดยใช่วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก สามารถ ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตและมีความสามารถในการตัดสินใจ เรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่าการสอนตามแผนการสอนปกติ ทั้งนี้เพราะลักษณะเด่นของการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการโดยใช่วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออกแตกต่างไปจากการสอนปกติคือ

1. การสร้างศรัทธาต่อการเรียน
2. การฝึกทักษะการตัดสินใจโดยใช่วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก
3. การประเมินพฤติกรรมนักเรียน

การสร้างศรัทธาต่อการเรียน

การสร้างศรัทธาต่อการเรียนตามหลักการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ โดยวิธีของ สุนน อมรวิวัฒน์ นี้ ครอบคลุมถึง การจัดบรรยากาศของชั้นเรียนให้เหมาะสม บุคลิกภาพของครู การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ และการเสนอสิ่งเร้าสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดถือและนำมาปฏิบัติตลอดระยะเวลาในระหว่างทำการทดลองสอน จึงสามารถสร้างศรัทธาในตัวครูให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนได้ ดังแบบสัมภาษณ์การตัดสินใจของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการทุกคน แสดงความคิดเห็นว่าครูผู้สอนแต่งกายดี สุภาพเรียบร้อย มีบุคลิกภาพดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ปรับตัวเข้ากับนักเรียนได้ การพูดจาไพเราะ น่าเชื่อถือ และบรรยากาศในการเรียนดีมาก ไม่เคร่งเครียด วิธีสอนของครูสนุก เข้าใจ ได้ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ แสดงว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอน เกิดศรัทธาในตัวครู ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการของการศึกษาอบรม (สุนน อมรวิวัฒน์, 2530) ศรัทธาเกิดขึ้นจากองค์ประกอบภายนอก ได้แก่

1. บุคคลผู้สั่งสอน แนะนำ อบรมนั้น พร้อมด้วยคุณสมบัติของกัลยาณมิตร
2. ผู้สั่งสอนอบรม มีความรู้จริง สามารถสั่งสอนอบรมด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างได้ผล
3. ผู้สั่งสอนอบรม จัดสภาพแวดล้อม อุปกรณ์และตัวอย่างที่น่าสนใจ เข้าให้เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของโคเลอร์ (Kohler อ้างถึงใน กภาพล คิตประ เสริฐ, 2533: 85) ที่กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมที่ทำให้นักเรียนพอใจ สนใจ จะทำให้นักเรียนมีทักษะและ เจตคติต่อการเรียน ต้องการที่จะรับรู้เนื้อหาในการเรียนนั้น ดังนั้นถ้าครูรู้จักจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้ดีแล้ว นักเรียนก็จะมีเจตคติที่ดีต่อครู ต่อโรงเรียน รักครู ชอบโรงเรียน ซึ่งจะมีผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ดังนั้นจากการที่ครูผู้จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม ครูมีบุคลิกภาพที่ดี ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อตัวครู ต่อวิชาที่เรียน ถือเป็น การสร้างแรงจูงใจทั้งแรงจูงใจ ภายนอกและภายในแก่นักเรียน จึงจัดว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดศรัทธา ซึ่งส่งผลให้คะแนนความรู้ของนักเรียนสูงขึ้น และสามารถนำหลักนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การเรียน การสอนในปัจจุบันได้

การฝึกทักษะการตัดสินใจโดยใช้อธิบายแบบคุณโทษและทางออก

ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนฝึกคิดโดยแยกกายจากระบบการคิดที่ ประยุกต์จากหลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการมาเป็นแนวการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งได้เลือกฝึกทักษะการตัดสินใจโดยใช้อธิบายแบบคุณโทษและทางออก โดยมีระบบการคิดดังนี้คือ

1. ให้นักเรียนได้ทราบจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ทราบว่า กำลังทำอะไรอยู่ ใดให้เกิดผลอย่างไร
2. กำหนดปัญหา สารของบทเรียนหรือหัวข้อเรื่องให้นักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ในการหาวิธีการและ เหตุผลของเนื้อหาสาระที่เรียน แล้วนำความรู้มาสนทนาระหว่าง เพื่อนโดยมีครูคอยชี้แนะให้เกิดความมั่นใจว่า สารความรู้ที่เรียนถูกต้อง

3. รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ หลักการ โดยให้นักเรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา หนังสือพิมพ์ ป้ายนิเทศและสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ แล้วร่วมกันสรุป โดยครูคอยชี้แนะด้วยความเมตตา

4. จัดกิจกรรมที่เร้าให้เกิดการคิดแบบคุณโทษและทางออกโดยให้นักเรียนมีตัวอย่างมาฝึกคิดแก้ปัญหา แยกแยะคุณโทษและกำหนดการ เลือกตามเหตุและผล

5. ฝึกการสรุปประเด็นของข้อมูลความรู้และ เปรียบเทียบประเมินค่าโดยวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ จัดเป็นทางเลือกและทางออกของการแก้ปัญหา

6. ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ หลังจากสรุปประเด็นของข้อมูล และ เปรียบเทียบประเมินค่าแล้ว โดยพิจารณาเลือกและตัดสินใจเป็นรายบุคคลก่อน แล้วนำเสนอต่อ คณะหรือกลุ่มทำงานเพื่อเลือกวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทางเลือกที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อตัวเรา และสังคม ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน

7. กิจกรรมฝึกปฏิบัติ นักเรียนลงมือปฏิบัติทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลา เรียน โดยมีครูคอยสังเกตและแนะนำ

8. สรุปผลการปฏิบัติตามทางเลือกนั้น และให้นักเรียนแสดงออกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น พูด เขียน ศิลปะ ดนตรี ฯลฯ เพื่อแสดงความมั่นใจว่าธรรมะที่เรียนในบทเรียน มีความเป็นไปได้ มีคุณค่าและปฏิบัติได้ผลจริง แล้วประเมินผลการปฏิบัติโดยวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น ประเมินตนเอง รับฟังการประเมินโดยผู้อื่น และปรับปรุงตนเอง

วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออกดังกล่าวนี้ เมื่อนำมาใช้กับการเรียนการสอนกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตย่อมเหมาะสม เพราะการจัดการเรียนการสอนนั้นได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงออกให้มาก ฝึกให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันค้นหาและช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (ทิศนา แชนมณี, 2527) ซึ่งสอดคล้องกับการคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ การคิดแบบคายเป็นการใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็นหรือการคิดอย่างมีระเบียบ หมายถึงการรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายโดยวิธีหาเหตุผล สืบค้นถึงต้นเค้า สืบสาวให้ตลอดสาย แยกแยะสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้นๆ ออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์สืบทอดแห่ง เหตุปัจจัย (พระราชวรมณี, 2524)

การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีการสอนที่ประยุกต์มาจากหลักการทางพุทธวิธี เมื่อนำมาทดลองสอนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตแก่นักเรียนชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการโดยใช้ชีวิตคิดแบบคุณโทษและทางออก มีคะแนนความรู้และความสามารถในการตัดสินใจเรื่องสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ประยุกต์จากแนวพุทธวิธีอื่น ๆ เช่น วรรณ สุดีวิจิตร (2527) วิจัยพบว่า ความคิดรวบยอดเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ครูสอนตามแผนการสอนปกติ และที่ครูสอนโดยสร้างศรัทธาตามแนวพุทธวิธีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วน สมาน สาคกรวิจิตร (2532) วิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการก่อนสอนและหลังสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 นอกจากนี้ กภาพล คัดประเสริฐ (2534) ได้นำการสอนตามหลักพุทธ ซึ่งเป็นหลักหลักการทางพุทธวิธีมาทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญที่ .01

การประเมินพฤติกรรมนักเรียน

การประเมินพฤติกรรมนักเรียน ได้แก่ ประเมินพฤติกรรมตนเอง ประเมินพฤติกรรมโดยเพื่อนและประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยผู้วิจัยเข้าสรุปและประเมินผลนั้น ทำให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง รู้จักเพื่อน ช่วยเหลือทราบบุคคลิกรรรมตนเองของเพื่อน ตลอดจนการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมด้านการเรียน พฤติกรรมด้านการทำงานกลุ่ม พฤติกรรมด้านกัลยาณมิตร ในระดับการปฏิบัติมาก โดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ จากการประเมินทั้ง 3 วิธี พบว่า นักเรียนอยู่ในระดับการปฏิบัติมากทั้ง 3 วิธี ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเสมอ จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม ได้ช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนในกลุ่ม จะทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ มนัส รัตนดิสง ญ กูเกิด (2521) ได้กล่าวไว้ว่าวิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตต้องเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้

นักเรียนได้มีส่วนร่วมได้แสดงออกมากที่สุด เน้นให้ผู้เรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ได้คิดและแสดงความคิดเห็นโดยการอภิปรายให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อฝึกการทำงานร่วมกันช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันค้นคว้า ช่วยกันแก้ปัญหา

จากการศึกษาการประเมินพฤติกรรมนักเรียน มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้

1. พฤติกรรมด้านการเรียนตามการประเมินของผู้วิจัยการประเมินโดยเพื่อน และตามการรับรู้ของตนเอง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติเสมอ คิดเป็นร้อยละ 76.67, 66.67 และ 66.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 4, 6 และ 8) ดังปรากฏอยู่ในแบบประเมินพฤติกรรมตนเอง ว่านักเรียนเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนเข้าชั้นเรียน นักเรียนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียน นักเรียนแยกแยะความรู้ที่ได้ ทั้งด้านดีและด้านเสีย นักเรียนตั้งใจเรียนขณะครูสอน และนักเรียนทบทวนสิ่งที่เรียนมาแล้วเสมอ ผลการประเมินมีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน จึงสรุปได้ว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการนี้ สามารถฝึกให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านการเรียนให้เกิดขึ้นในตนเองได้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นมากสำหรับนักเรียน

2. พฤติกรรมด้านการทำงานกลุ่ม นักเรียนซึ่งเป็นตัวอย่างประชากรเห็นว่า นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนทำงานกลุ่ม นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นักเรียนช่วยคิดและเสนอแนะความคิดเห็นและนักเรียนทำงานร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ตามการประเมินของผู้วิจัย การประเมินโดยเพื่อน และตามการรับรู้ของตนเอง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติเสมอ คิดเป็นร้อยละ 66.00, 60.67 และ 60.67 ตามลำดับ (ตารางที่ 4, 6 และ 8) จึงสรุปได้ว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ได้ฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานกลุ่ม รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญมากสำหรับนักเรียนในปัจจุบัน ซึ่งผลการประเมินมีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกันมาก

3. พฤติกรรมด้านกัลยาณมิตร ตามการประเมินของผู้วิจัยตามการรับรู้ของตนเอง และการประเมินโดยเพื่อน พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนปฏิบัติเสมอ คิดเป็นร้อยละ 68.67, 63.11 และ 61.78 ตามลำดับ (ตารางที่ 4, 6 และ 8) ผลการประเมินมีความสอดคล้องกันว่านักเรียนเข้าหาจาสุภาพกับทุกคน นักเรียนไม่พูดว่าร้ายให้ผู้อื่นเดือดร้อนนักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาสนักเรียนชักชวนให้ผู้อื่นมีระเบียบวินัย และนักเรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อย สรุปได้ว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการนี้ นอกจากจะสอนให้นักเรียนรู้จักคิดตัดสินใจแก้ปัญหา และรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มแล้ว ยังเป็นการฝึกหัดอบรมด้านคุณธรรม และ เจตคติที่ทำให้

นักเรียนรักและหวังดีต่อเพื่อน รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกันอีกด้วย

จากการศึกษาเพิ่มเติมสัมภาษณ์นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ โดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออกเกี่ยวกับวิธีการคิด สิ่งแวดล้อม เจตคติต่อครูผู้สอนและ เจตคติต่อวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 63.33 ใฝ่หาวิธีคิดแบบคุณโทษและทางออกมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้เหมาะสมและถูกต้อง โดยมีความเห็นว่าเมื่อเกิดปัญหขึ้นกับตนเองต้องคิดแยกแยะข้อดี ข้อเสีย หาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 90.00 มีความเห็นว่สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันยังไม่ดีเท่าที่ควร เพราะมนุษย์ยังเป็นผู้ทำลายและสร้างมลภาวะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบ็ตตี เอ็ม เบอร์เชตต์ พบว่า นักเรียนระดับ 4, 5 และ 6 มีเจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก และมีความเห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมในอนาคตจะรุนแรงมากกว่าในปัจจุบัน สิ่งที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของนักเรียนคือการสอนของครู การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนและสิ่งเร้าภายนอก (Betty M. Burchett, 1972) และสนับสนุนสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้คือด้านเจตคติต่อครูผู้สอน จากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนทุกคนมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอน นักเรียนมีความเห็นว่าครูผู้สอนแต่งกายดี สุภาพ เรียบร้อย มีบุคลิกภาพดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ปรับตัวเข้ากับนักเรียนได้ การพูดจาไพเราะน่าเชื่อถือ และบรรยากาศในการเรียนดีมาก สนุกสนานไม่เคร่งเครียด สำหรับด้านเจตคติต่อวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 93.33 ชอบวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมาก เพราะทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และนักเรียนร้อยละ 70.00 ตอบว่า ดีใจที่ได้เรียนวิชานี้เพราะเข้าใจง่าย สนุกได้ความรู้และประสบการณ์มาก นอกจากนี้นักเรียนร้อยละ 30.00 มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าอยากให้นักเรียนช่วยมองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเร็ว ๆ อีกด้วย แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการได้เน้นการสร้างศรัทธาในตัวครูและวิชาที่เรียน ครูมีเมตตาจิตกับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน มองครูด้วยความเคารพบูชา สนใจที่จะเรียน เน้นการฝึกทักษะการคิดแยกแยะคุณโทษและทางออกที่ดีและเหมาะสมตามหลักศีลธรรม ประกอบกับการจัดกิจกรรมที่สนุกสนานเร้าใจผู้เรียน ฝึกฝนวิธีแสวงหาความรู้ และวิธีแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนและวิชาที่เรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ โดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก เน้นให้ผู้เรียนฝึกหัดคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเหมาะสมกับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ครูสามารถจัดสภาพแวดล้อม แรงจูงใจและวิธีการสอนให้ศิษย์เกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้ ได้รับการฝึกฝนวิธีคิดโดยแยบคาย นำไปปฏิบัติจนประจักษ์จริง มุ่งเน้นให้ครูและศิษย์มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและศิษย์ได้มีโอกาสแสดงออก ปฏิบัติอย่างถูกวิธีจนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม (สุนน อมรวิวัฒน์, 2530) จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ สามารถนำไปใช้สอนได้ โดยครูผู้สอนสามารถปรับวิธีคิดให้เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา ซึ่งจะมีผลทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนดีขึ้น และส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนและ เจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนด้วย

1.2 ขั้นตอนการสอนที่ผู้วิจัยประยุกต์จากหลักการสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการของสุนน อมรวิวัฒน์ และระบบการคิดแบบคุณโทษและทางออก ซึ่งประยุกต์จากหลักการคิดแนวพุทธวิธีว่าด้วยโยนิโสมนสิการ เป็นขั้นตอนที่มีระบบการคิดชัดเจนเหมาะกับการสอนทุกกลุ่มวิชา ควรนำไปสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง เหมาะสม สามารถพิสูจน์ได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรจะได้มีการทดลองวิจัยเปรียบเทียบกับวิธีสอนแบบสากลอื่น ๆ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าระหว่างการสอนที่ประยุกต์จากพุทธวิธีที่เน้นการสร้างศรัทธาและการคิดโดยแยบคายจะมีความแตกต่างกับการสอนวิธีอื่น่มากน้อยเพียงใด

2.2 ควรมีการนำระบบการคิดโดยวิธีอื่น ตามแนวพุทธวิธีว่าด้วยโยนิโสมนสิการไปทดลองสอนกับวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อครูผู้สอนและ เจตคติต่อวิชาที่สอนว่ามีความแตกต่างมากน้อยเพียงใด